

نگرش‌های زیست محیطی دانشجویان کشاورزی دانشگاه یاسوج: تحلیلی جنسیتی

مصطفی احمدوند* و مهدی نوری پور^۱

(تاریخ دریافت: ۱۳۸۹/۵/۲۷؛ تاریخ پذیرش: ۱۳۸۹/۱۲/۱۵)

چکیده

هدف این پژوهش، تحلیل جنسیتی نگرش‌های زیست محیطی دانشجویان کشاورزی در دانشگاه یاسوج بود. از روش پیمایش مقطعی و ابزار پرسش‌نامه برای گردآوری داده‌ها استفاده شد. پرسش‌نامه طراحی شده حاوی آزمون زیست محیطی دانلپ و همکاران و تعدادی سؤال باز و بسته بود که پس از هنجاریابی، روایی صوری آن تأیید و پایایی آن با مقدار آلفای کرونباخ ۰/۵۷ تا ۰/۸۶ برای متغیرهای گوناگون تعیین گردید. جامعه‌ی مورد مطالعه تحقیق شامل کلیه دانشجویان دوره کارشناسی شاغل به تحصیل در سال تحصیلی ۸۷-۸۸ در دانشکده کشاورزی دانشگاه یاسوج بود. با استفاده از فرمول نمونه‌گیری طبقه‌ای، حجم نمونه تعیین و بر همین اساس ۱۰۷ نفر از دانشجویان سال اول و ۸۷ نفر از دانشجویان سال چهارم انتخاب و مورد مطالعه قرار گرفتند. یافته‌ها نشان داد به طور کلی دانشجویان کشاورزی اعم از دختر و پسر دارای نگرش زیست محیطی متوسط و مثبتی می‌باشند. این در حالی است که تماس با منابع اطلاعاتی زیست محیطی در آنها پایین بوده است. فزون بر آن، نتایج حاکی از آن است که تفاوت معنی‌داری در نگرش‌های زیست محیطی در دانشجویان دختر و پسر و همچنین سال اول و چهارم دیده نشد. مدل رگرسیونی نیز مشخص نمود متغیرهای جنسیت، سال دانشگاهی، تعداد واحد گذرانده، و رفاه اجتماعی به عنوان متغیرهای پراهمیت در پیش‌بینی نگرش زیست محیطی دانشجویان بوده‌اند.

کلید واژه‌ها: نگرش محیط‌زیست، کشاورزی، دانشجویان، یاسوج

۱- استادیاران گروه مدیریت توسعه روستایی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه یاسوج، کهگیلویه و بویراحمد، ایران.

*- مسئول مکاتبات، پست الکترونیکی: Ahmadvand_2000@yahoo.com

مقدمه

و آموزش نیروی انسانی دانش‌آموخته‌ی با نگرش زیست محیطی مطلوب و منطبق بر پایداری است. در همین راستا و بر اساس راهنمای بیست و یکم (Agenda 21) کنفرانس توسعه و محیط زیست که در سال ۱۹۹۲ در ریو دوزانیروی برزیل برگزار شد (UNCED, 1992)، دانشگاه‌ها مکلف شده‌اند تا به طور ریشه‌ای و بنیادین در جهت افزایش مسئولیت‌پذیری و مشارکت عمومی در برنامه‌های توسعه‌ای همگون و منطبق بر محیط زیست تغییر یابند. فزون بر آن، از دانشگاه‌ها خواسته شده است تا نقش اساسی و مهمی را در آماده‌سازی آحاد جامعه برای بررسی و تحلیل مباحث و دغدغه‌های زیست محیطی بر عهده گیرند (UNCED, 1992). از طرفی، دانشجویان به عنوان رهبران فکری و فرهنگ‌ساز هر جامعه محسوب می‌گردند (حجازی و مشهدی، ۱۳۸۶). بدین ترتیب دانشگاه‌ها باید به دانشجویان به عنوان بخشی از افراد جامعه که رهبری افکار و فرهنگ را در دست خواهند گرفت آموزش زیست محیطی لازم را ارائه نمایند (Chapman and Sharma, 2001; Kilbert, 2000). به عبارت دیگر دانشگاه‌ها نسل جوانی را آموزش می‌دهند که انتظار می‌رود این نسل در آینده مسئولیت تصمیم‌گیری در خصوص بسیاری از برنامه‌ها و پروژه‌های توسعه به طور عام و توسعه کشاورزی به طور خاص را بر عهده گیرند و تصمیم‌گیری‌های آتی آنان تأثیر به‌سزایی بر پایداری محیط زیست خواهد داشت (شهبازی و علی‌بیگی، ۱۳۸۵؛ حجازی و مشهدی، ۱۳۸۶؛ Ip and Miller, 1996). دانشگاه‌ها باید توجه مضاعفی را معطوف مباحث زیست محیطی نموده چرا که آموزش و پرورش رهبران بالقوه با تفکر منطبق و همسو با محیط‌زیست در سرنوشت آینده‌ی جهان و جهانیان تأثیر به‌سزایی خواهد گذارد (Budak et al., 2005).

شناسایی و تبیین وضعیت موجود نگرش‌های زیست محیطی دانشجویان و دانش‌پژوهان گام نخست در تربیت و آموزش نیروی انسانی متخصص کشاورزی با رویکردی زیست محیطی است. چرا که موجبات گام‌های بعدی از جمله برنامه‌ریزی آموزش روش‌های زیست محیطی در کشاورزی را فراهم می‌سازد. از سوی دیگر، مطالعات پیرامون پایداری و محیط زیست نشان داده است نوع

بشر در مواجهه با طبیعت و محیط زیست که بقای وی به طور اجتناب‌ناپذیری بدان وابسته است، شیوه معقولی را اتخاذ ننموده و به جای جامع‌نگری و برنامه‌ریزی برای بهره‌برداری پایدار از محیط زیست پیرامون، به بهره‌گیری و منفعت‌جویی ناپایدار از آن پرداخته است (مخدوم و منصور، ۱۳۷۸؛ Rezaei-Moghaddam et al., 2005). استفاده غیر منطقی انسان از محیط زیست از دو جنبه قابل بحث است: یک جنبه به اجرای مدیریت غلط در رابطه با محیط زیست، یا نحوه برنامه‌ریزی نامطلوب توسعه مربوط می‌شود و دیگری در رابطه با نادرستی نوع استفاده از محیط طبیعی مصداق پیدا می‌کند (چمنی و همکاران، ۱۳۸۴). بخش کشاورزی نیز همواره از این مسأله رنج برده و از سوی کارشناسان و برنامه‌ریزان بخش، پروژه‌های گسترده‌ی توسعه‌ی کشاورزی نامتناسب با محیط زیست و با هدف کاهش فقر، بهبود وضعیت اشتغال، و تأمین غذای مورد نیاز کشور اجرا گردیده است. هر چند انتظار می‌رود این پروژه‌ها منافعی را برای کشور به ارمغان آورند، اما اغلب آنها اثرات نامطلوبی بر محیط، زیست بوم‌ها و جوامع انسانی و محیطی پیرامون داشته‌اند. به نحوی که اجرای بدون برنامه و نظارت این گونه پروژه‌ها، موجب تخریب‌های جبران‌ناپذیر محیطی و اجتماعی در بسیاری از نواحی کشاورزی کشور شده است. این در حالی است که فعالیت‌ها و پروژه‌های توسعه کشاورزی باید در جهت پایداری زیست محیطی بوده و به گونه‌ای طراحی گردند که ضمن فراهم نمودن زمینه برای استفاده بهینه از منابع و نهاده‌های طبیعی، تداوم حیات طبیعی و محیط زیست را نیز موجب شوند (Rezaei-Moghaddam et al., 2005). بنابراین، نگرانی‌های موجود در زمینه‌ی اثرات نامطلوب محیطی ناشی از اجرای برنامه‌های توسعه‌ی کشاورزی، موجب چالش‌های عمده در سطوح ملی و بین‌المللی گردیده به گونه‌ای که طی ۳۰ سال اخیر مسائل و پیامدهای زیست محیطی کشاورزی به طور روزافزونی به عنوان یکی از مباحث و دغدغه‌های مهم بشری مطرح گشته است (Budak, 2005). یکی از راهکارهای مطلوب جهت فائق آمدن بر چالش‌های زیست محیطی بالا، تربیت

دانشجو در مقایسه با پسران از نگرش مطلوب‌تری به محیط زیست برخوردار بوده و به عبارت دیگر دختران دانشجوی کشاورزی دارای نگرش محیط زیست محور (Eco-centric) بوده‌اند. همچنین یافته‌های آنان نشان داد که سال‌های تحصیل در دانشگاه تأثیری بر نگرش‌های زیست محیطی آنان نداشته‌است، لیکن روستازادگان و دانشجویانی که عضو انجمن‌ها و یا تشکل‌های زیست محیطی بوده‌اند دارای نگرشی مثبت و همسوتر با محیط زیست بوده‌اند (Budak et al., 2005).

زمن و همکاران (Zmen et al., 2005) نیز به منظور تعیین نگرش‌های زیست محیطی دانشجویان و تأثیر ویژگی‌های اجتماعی- فرهنگی بر آن، مطالعه‌ای را انجام داده‌اند. آنها ۴۱۰ دانشجویی در حال تحصیل در دانشکده‌ی کشاورزی را انتخاب کردند. یافته‌های آنها نشان داده‌است، اگرچه اکثر دانشجویان بیان نموده‌اند که به مسائل و مشکلات محیطی حساس هستند لیکن بخش اعظمی از آنها هیچ فعالیت و یا مشارکتی در برنامه‌های زیست محیطی نداشته‌اند. فزون بر آن، نتایج این مطالعه نشان داده است که دانشجویان دختر و همچنین دانشجویان با والدین دارای تحصیلات دانشگاهی، دارای نگرش‌های محیطی مطلوب‌تری در مقایسه با دیگر دانشجویان هستند.

فزون بر مطالعاتی که پیرامون بررسی و ارزیابی نگرش‌های زیست محیطی در مراکز آموزشی صورت گرفته است، برخی نیز به شناسایی تعیین‌کننده‌ها و سازه‌های مؤثر بر نگرش‌های زیست محیطی افراد دیگر پرداخته‌اند که به تعدادی از آنها اشاره می‌گردد. تسکین (Taskin, 2009) در مطالعه‌ای در ترکیه به شناسایی نگرش‌های زیست محیطی دانشجویان در مدارس پیش‌دانشگاهی و عوامل مؤثر بر آن پرداخته‌است. او برای این منظور ۹۰۰ دانشجو از مدارس پیش‌دانشگاهی و مناطق مختلف با زمینه‌های اجتماعی- اقتصادی متفاوت را انتخاب کرد. ابزار سنجش در این مطالعه، پرسشنامه‌ای منطبق بر پارادایم نوین محیطی (New Environmental Paradigm or NEP) بوده است. یافته‌های وی نشان داده است که نوع مدرسه، جنسیت، سطح تحصیلات والدین، و درآمد خانوار نقش مهمی در تبیین نگرش زیست محیطی دانشجویان داشته

نگرش به محیط زیست، موضوعی وابسته به جنسیت است. به عبارت دیگر، نگرش‌های زیست محیطی در مردان و زنان می‌تواند بسیار متفاوت و بعضاً مخالف باشد. در همین راستا در مراکز آموزشی کشورهای مختلف مطالعات گسترده‌ای صورت پذیرفته که به برخی از آن‌ها اشاره می‌گردد. چان (Chan, 2005) نگرش‌های محیطی ۹۹۲ دانش آموز دبیرستانی در هنگ‌کنگ را مورد بررسی قرار داده است. وی در این مطالعه نگرانی‌ها و دغدغه‌های محیطی دانش آموزان را مورد کنکاش قرار داده است. یافته‌های ایشان نشان می‌دهد دانش‌آموزان مورد مطالعه به شدت نگران محیط زیست بوده و خواستار مشارکت در فعالیت‌های محیط زیست محور هستند. فزون بر آن، دختران دانش‌آموز دارای نگرش محیطی زیستی بالاتری نسبت به پسران بوده‌اند. همچنین تلویزیون و مدرسه به عنوان مهمترین منابع اطلاعاتی آنان پیرامون محیط زیست گزارش شده است (Chan, 2005). این در حالی است که لاریجانی و یاشودهارا (Larijani and Yashodhara, 2008) در مطالعه‌ای تلاش نموده‌اند تا نگرش‌های محیطی معلمان دبستانی را در هندوستان و ایران بررسی و مقایسه نمایند. آنها ۵۰۰ معلم دبستانی در هند و ۵۰۰ معلم دبستانی در ایران را با استفاده از روش پیمایش و نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب نموده و مورد پرسش قرار دادند. یافته‌های آنان نشان داده است معلمان زن دارای نگرش زیست محیطی مطلوب‌تری در مقایسه با معلمان مرد هستند. آنها پیشنهاد می‌کنند که آموزش‌های محیط زیست برای معلمان و دانش‌آموزان صورت پذیرد.

در حوزه دانشگاهی و دانشجویی نیز مطالعاتی در خصوص نگرش‌های زیست محیطی صورت پذیرفته است. به عنوان مثال، بوداک و همکاران (Budak et al., 2005) در مطالعه‌ای به بررسی نگرش‌های زیست محیطی در بین دانشجویان کشاورزی ترکیه پرداخته‌اند. برای این منظور آنها با استفاده از یک پیمایش، ۲۴۰ دانشجوی سال‌های اول تا چهارم (دختر و پسر) را به صورت تصادفی انتخاب و مورد بررسی قرار دادند. یافته‌های آنها نشان داده است در مجموع، دانشجویان کشاورزی دارای نگرش‌های منطبق بر محیط زیست هستند. این در حالی است که دختران

روش پژوهش

در این پژوهش از روش پیمایش مقطعی (Cross-sectional Survey) استفاده شد. ابزار اصلی جمع‌آوری داده‌ها، پرسش‌نامه‌ای است که از چهار بخش عمده تشکیل شده بود؛ در بخش اول نگرش‌های زیست محیطی (۱۵ گویه‌ی طیف لیکرتی)، در بخش دوم رفاه اجتماعی (هشت گویه‌ی طیف لیکرتی)، در بخش سوم تماس با منابع اطلاعاتی زیست محیطی (سه گویه‌ی بلی/خیر) و نهایتاً در بخش پایانی مشخصات فردی شامل درآمد خانواده، سن، جنس، گرایش تحصیلی، معدل، تعداد واحد گذرانده، و سال دانشگاهی (سال ورود به دانشگاه) مورد سنجش و پرسش قرار گرفت. مهمترین و بارزترین بخش پرسش‌نامه مربوط به سنجش نگرش زیست محیطی دانشجویان بود. نگرش زیست محیطی دانشجویان به وسیله آزمون پارادایم نوین محیطی (NEP) دانلپ و همکاران (Dunlap et al., 2000) سنجیده شد. این آزمون حاوی ۱۵ سؤال در قالب مقیاس لیکرت با طیف پنج گزینه‌ای است که هر سه سؤال آن بُعدی خاص از ابعاد پنجگانه‌ی نگرش زیست محیطی را مورد توجه قرار می‌دهد. بُعد اول مربوط به نگرش تعادلی به طبیعت (Natural Balance) است. این بُعد، تعادل انسان و طبیعت را ضامن بقا و سلامت کره خاکی می‌داند. بُعد دوم نگرش محدودیت در رشد (Limits to Growth) را مورد سنجش قرار می‌دهد. در این دیدگاه بر محدود نمودن خواسته‌ها و فعالیت‌های بشری به عنوان راه‌حل مسائل زیست محیطی نگریسته می‌شود. بُعد سوم به نگرش انسان محوری (Anthropocentric) اشاره دارد. انسان محوری به معنی تفوق انسان بر طبیعت است. به عبارت دیگر در این دیدگاه انسان بر طبیعت پیرامون خود ارجحیت و برتری دارد و موجودات دیگر برای خدمت به انسان آفریده شده‌اند. بُعد چهارم مربوط به محیط محوری (Eco-centric) می‌باشد. این نگرش بر خلاف نگرش انسان محوری ارجحیت را برای محیط قائل است. در این دیدگاه انسان جزئی از طبیعت محسوب می‌گردد و بنابراین تسلط جزء بر کل محال است. بُعد پنجم بر وجود بحران در طبیعت (Eco-Crisis) معتقد است. در این دیدگاه طبیعت

است، به طوری که دانشجویان مدارس دولتی، دختران، خانوارهای متوسط درآمد، و خانواده‌های با والدین دارای تحصیلات بالا، در مقایسه با دیگر دانشجویان دارای نگرش مطلوب‌تری نسبت به محیط زیست و پایداری آن بوده‌اند. در این زمینه مطالعه‌ی دیگری توسط السوقیر (Alsoghair, 1999) انجام پذیرفته است. وی نیز تلاش نموده تعیین‌کننده‌های نگرش‌های محیطی در میان دانشجویان دانشگاه شاه سعود ریاض را شناسایی کند. او ۵۳۰ دانشجوی این دانشگاه را به صورت تصادفی انتخاب و با استفاده از پرسش‌نامه اطلاعات مورد نیاز را گردآوری نموده است. یافته‌های وی نشان داده دانش زیست محیطی، سن، جنسیت، و پایه تحصیلی (اول تا چهارم) از مهمترین تعیین‌کننده‌های نگرش‌های محیطی بوده‌اند (Alsoghair, 1999).

از مرور پیشینه نگاشته‌ها چنین استنباط می‌گردد که اولاً، برای سنجش نگرش‌های محیطی از ابزارها و سنجه‌های مختلفی استفاده شده لیکن به کارگیری آزمون‌های مبتنی بر پارادایم نوین محیطی (NEP) کاربرد بیشتر و فراوان‌تری داشته است. ثانیاً، زنان و دختران در مقایسه با مردان و پسران دارای نگرش مثبت و مطلوب‌تر نسبت به محیط زیست می‌باشند. ثالثاً، درآمد خانوار، سن، پایه تحصیلی، و دانش و اطلاعات زیست محیطی از مهمترین تعیین‌کننده‌ها و یا پیش‌بینی‌کننده‌های نگرش‌های زیست محیطی در دانشجویان می‌باشند. بنابراین، هدف این مقاله تحلیل جنسیتی نگرش‌های زیست محیطی دانشجویان کشاورزی در دانشگاه یاسوج بوده که اهداف ویژه زیر نیز دنبال شده‌اند:

۱. مقایسه ویژگی‌های جمعیت‌شناختی، تحصیلی و نگرشی دانشجویان کشاورزی با تأکید بر جنسیت آنان؛
۲. مقایسه نگرش‌های زیست محیطی دانشجویان کشاورزی با تأکید بر جنسیت و سال دانشگاهی آنان؛
۳. تبیین مدل پیش‌بینی‌کننده نگرش‌های زیست محیطی در دانشجویان کشاورزی در دانشگاه یاسوج.

مورد مطالعه قرار گرفته و از آنان خواسته شد پرسش‌نامه مذکور را تکمیل و تحویل نمایند. پس از گردآوری، داده‌ها کدگذاری شده و با استفاده از نرم افزار آماری SPSS 17.5 مورد تحلیل قرار گرفتند. از آزمون‌های فراوانی، مقایسه‌ی میانگین‌ها، تحلیل واریانس دو سویه، تحلیل رگرسیون چند متغیره، و دیگر آماره‌ها برای تحلیل و تفسیر داده‌ها استفاده شد.

یافته‌ها و بحث

۱. ویژگی‌های جمعیت‌شناختی دانشجویان

یکی از ویژگی‌هایی که معمولاً در بین دانشجویان بررسی و مقایسه می‌گردد، وضعیت جمعیت‌شناختی آنان است. از مهم‌ترین این خصیصه‌ها می‌توان به سن، رفاه اجتماعی، درآمد خانوار، و میزان تماس با منابع اطلاعاتی محیط زیست اشاره داشت (جدول ۱). سن، اولین متغیر از متغیرهای مورد توجه در رابطه با نگرش‌های زیست محیطی می‌باشد. مقایسه سن دو گروه دختران و پسران در جدول ۱ بیان‌گر این است که بین دو گروه، از نظر سن تفاوت آماری معنی‌داری وجود ندارد ($T = -0.77$ و $P = 0.43$). یافته‌های جدول ۱ نشان می‌دهد که میانگین سن دو گروه دانشجویان دختر و پسر به ترتیب ۲۱/۴۸ و ۲۱/۷۲ است.

دومین ویژگی مورد بررسی، رفاه اجتماعی است. رفاه اجتماعی یکی از مهمترین مباحث در تبیین نگرش‌های زیست محیطی است. این شاخص دلالت بر میزان رضایت از زندگی یا میزان شادی از زندگی در فرد دارد (Veenhoven, 2002). فردی با استاندارد زندگی بالا ممکن است دارای رفاه اجتماعی پایینی باشد و بالعکس. یافته‌ها نشان داد تفاوت معنی‌داری بین پسران و دختران دانشجوی کشاورزی در خصوص رفاه اجتماعی وجود دارد ($F = 2/17$ و $P = 0/03$). به عبارت دیگر، دختران دارای میانگین رفاه اجتماعی بالاتری نسبت به پسران هستند.

بسیار ناپایدار بوده و بحران‌های زیست محیطی زمین را تهدید می‌کنند. آزمون دانلپ و همکاران (Dunlap et al., 2000) پس از ترجمه به فارسی روان و انجام هنجاریایی لازم، در پرسش‌نامه تحقیق گنجانده شده و آزمون روایی و پایایی از آن به عمل آمد. در این آزمون بالاترین نمره‌ی فرد پاسخگو که نشان از محیط‌گرا (محیط محور) بودن وی دارد ۷۵ و کمترین نمره آزمون که حاکی از انسان-گرایی (انسان محور) دانشجو است نمره ۱۵ می‌باشد. بدیهی است این نمرات نشان دهنده دو سوی یک طیف بوده و افراد با نمرات مختلف در طول این طیف قرار خواهند گرفت. پس از طراحی پرسش‌نامه، روایی صوری (Face validity) و ساختاری آن توسط صاحب‌نظران و کارشناسان تأیید گردید. به منظور تأیید پایایی (Reliability) پرسش‌نامه مذکور یک مطالعه پیش‌آهنگ (Pilot study) با استفاده از ۱۵ نفر از دانشجویان خارج از محدوده تحقیق انجام شد که ضریب آلفای کرباخ برای بخش‌های پنجگانه‌ی پرسش‌نامه ۰/۵۷ تا ۰/۸۶ به دست آمد.

جامعه مورد مطالعه تحقیق شامل کلیه دانشجویان کارشناسی دانشکده کشاورزی دانشگاه یاسوج در سال تحصیلی ۸۸-۸۷ بوده‌اند. مجموع دانشجویان شاغل به تحصیل سال اول و چهارم دانشکده کشاورزی در سال تحصیلی ۸۸-۸۷ بالغ بر ۲۳۱ نفر بوده که با استفاده از فرمول نمونه‌گیری طبقه‌ای ساده (Scheaffer et al., 1996) به ترتیب ۱۰۷ و ۸۷ نفر از دانشجویان سال اول و چهارم انتخاب شدند. سال اول و چهارم بدین جهت انتخاب شده‌اند تا مقایسه‌ی نگرش زیست محیطی دانشجویان در سال ورود و خروج از دانشکده کشاورزی امکان‌پذیر گردد. برای انتخاب و گزینش نمونه‌ها به این شیوه عمل شد که ابتدا فهرست اسامی دانشجویان در دو سال مورد نظر از آموزش دانشکده اخذ گردید، آن‌گاه به صورت تصادفی نظام‌مند، تعداد مورد نظر مشخص شدند. در نهایت پرسش‌نامه طراحی شده در اختیار دانشجویان

جدول ۱- مقایسه برخی ویژگی‌ها و ابعاد نگرش زیست محیطی در دانشجویان کشاورزی

P	T	پسر		دختر		ویژگی‌ها
		انحراف معیار	میانگین [†]	انحراف معیار	میانگین [†]	
						الف) جمعیت‌شناختی
۰/۴۳	-۰/۷۷	۱/۷۴	۲۱/۷۲	۲/۰۵	۲۱/۴۸	سن (سال)
۰/۰۳ ^{††}	۲/۱۷	۲/۵۲	۹/۲۸	۲/۳۸	۱۰/۱۳	رفاه اجتماعی
۰/۴۸	-۰/۷۰	۳۳۰/۴۸	۵۴۶/۶۰	۳۲۹/۳۵	۵۸۷/۴۳	درآمد خانوار (هزار تومان)
۰/۰۱ ^{††}	-۲/۴۹	۲/۳۵	۴/۵۵	۲/۱۰	۳/۶۷	تماس با منابع اطلاعاتی محیط زیست
						ب) آموزشی
۰/۲۲	۱/۲۳	۱/۵۳	۱۴/۵۳	۱/۴۱	۱۴/۸۳	معدل کل
۰/۶۳	-۰/۴۷	۴۷/۲۴	۶۷/۲۳	۴۹/۳۳	۶۳/۳۵	تعداد واحد گذرانده
						ج) نگرش زیست محیطی
۰/۳۹	-۰/۸۵	۱/۰۲	۱۰/۰۲	۱/۲۳	۹/۸۴	نگرش زیست محیطی کل
۰/۷۵	-۰/۹۵	۲/۱۱	۱۱/۳۸	۲/۰۰	۱۱/۴۸	تعادل‌گرایی
۰/۵۹	-۰/۵۳	۱/۷۷	۷/۶۹	۱/۹۶	۷/۵۲	محیط‌گرایی
۰/۶۷	-۰/۴۲	۲/۴۹	۱۰/۳۰	۲/۰۹	۱۰/۱۵	انسان‌گرایی
۰/۱۴	-۱/۴۵	۲/۰۹	۱۱/۷۹	۲/۳۳	۱۱/۲۶	بحران محیطی
۰/۷۰	-۰/۳۷	۲/۲۷	۸/۶۶	۱/۸۶	۸/۷۸	محدودیت در رشد

[†] دامنه‌ی امتیاز برای شاخص تماس با منابع اطلاعاتی محیط زیست، رفاه اجتماعی، و ایستارهای زیست محیطی

(تعادل‌گرا، محیط‌گرا، انسان‌گرا، محدودیت در رشد، و بحران محیطی) ۱۵-۰ محاسبه گردید.

^{††} سطح معنی داری $P \leq 0/05$

پژوهش، به محاسبه و مقایسه‌ی میانگین تماس دو گروه دانشجویان دختر و پسر با منابع اطلاعاتی زیست محیطی اقدام گردید. یافته‌های جدول ۱ با توجه به آزمون T-test نشان می‌دهد که بین میانگین تماس دو گروه دانشجویان دختر و پسر با منابع اطلاعاتی زیست محیطی، تفاوت آماری معنی‌داری وجود دارد ($T = -2/49$ و $P = 0/01$). به طوری که میانگین تماس پسران دانشجویان با منابع اطلاعات زیست محیطی (۴/۵۵) بیشتر از گروه دختران (۳/۶۷) می‌باشد (جدول ۱). لذا چنین نتیجه‌گیری می‌شود که دانشجویان پسر دانشکده کشاورزی بیش از دختران با منابع اطلاعاتی در رابطه با محیط زیست مانند برنامه‌های تلویزیونی، رادیویی، نشریات، کتب و غیره تماس دارند. علاوه بر آن، این یافته حاکی از آن است که تماس هر دو گروه دانشجویان کشاورزی به منابع اطلاعاتی زیست محیطی محدود و در حد بسیار کمی است. این یافته با یافته‌های زمن و همکاران (Zmen et al., 2005) که در

سطح درآمد خانواده دانشجویان (سومین متغیر) نیز می‌تواند به عنوان یک عامل در شکل‌دهی نگرش‌های زیست محیطی او مورد توجه قرار گیرد. به عبارتی مطالعات گذشته نشان داده است بین وضعیت اقتصادی و تخریب محیط زیست رابطه وجود دارد. بر همین اساس سطح درآمد خانوار می‌تواند تأثیر به‌سزایی بر شکل‌گیری نگرش‌های زیست محیطی در دانشجویان کشاورزی داشته باشد. مطالعه و مقایسه‌ی درآمد دانشجویان کشاورزی دختر و پسر نشان داد، خانوارهای دختران دانشجویان از درآمد بالاتری در مقایسه با پسران برخوردار هستند لیکن میانگین درآمدها تفاوت معنی‌داری را نشان نمی‌دهد ($T = 0/70$ و $P = 0/48$).

چهارمین متغیر، میزان تماس دانشجویان با منابع اطلاعاتی زیست محیطی است. تماس دانشجویان با منابع اطلاعاتی زیست محیطی از عوامل بسیار مهم در تبیین نگرش زیست محیطی در آنان محسوب می‌گردد. در این

۱ با توجه به آزمون T-test نشان می‌دهد که بین دو گروه دختران و پسران دانشجویان از نظر نگرش‌های زیست محیطی تفاوت معنی‌داری وجود ندارد ($T = -0/85$) و $P = 0/39$. به عبارت دیگر هر دو گروه دارای نگرش زیست محیطی یکسانی هستند. این یافته در همخوانی با یافته‌های بوداک و همکاران (Budak et al., 2005) است که نشان داده‌اند سال‌های تحصیل در دانشگاه تأثیری بر نگرش‌های زیست محیطی دانشجویان کشاورزی نداشته است. یافته‌های جدول ۱ در این خصوص نشان می‌دهد اگر چه در ابعاد زیست محیطی تعادل‌گرایی و محدودیت در رشد میانگین نمرات دانشجویان دختر از پسران بیشتر بوده است لیکن این تفاوت از نظر آماری معنی‌دار نشده است. به عبارت دیگر دانشجویان دختر و پسر در ابعاد پنجگانه نگرش زیست محیطی نیز شرایط یکسان دارند (جدول ۱).

از تحلیل واریانس یک سویه برای مقایسه و تحلیل نگرش‌های زیست محیطی دانشجویان دختر و پسر با سال‌های دانشگاهی مختلف بهره گرفته شد. یافته‌های حاصل از تحلیل واریانس یک سویه در جدول ۲ آورده شده است. نتایج نشان می‌دهد تفاوت معنی‌داری در میانگین نمره‌ی دانشجویان در ابعاد تعادل، محیط‌گرایی، انسان‌گرایی، و بحران محیطی در بین گروه‌های چهارگانه وجود ندارد. به عبارت دیگر، نگرش‌های زیست محیطی در بین دانشجویان دختر و پسر با سال‌های ورود متفاوت، یکسان است (جدول ۲). تنها در بُعد محدودیت در رشد است که در بین دانشجویان سال اول و چهارم تفاوت دیده می‌شود ($F = 3/98$ و $P = 0/009$). به عبارت دیگر، دانشجویان سال اول بیش از دانشجویان سال آخر قائل به محدودیت در رشد در طبیعت بوده‌اند. از حاصل جمع گویه‌های ۱۵ گانه آزمون نگرش‌های زیست محیطی دانلپ و همکاران (Dunlap et al., 2000)، نمره کل نگرش زیست محیطی دانشجویان دختر و پسر در دو سال اول و آخر دانشگاه به دست آمد. یافته‌ها حکایت از نگرش متوسط و مثبت زیست محیطی دانشجویان کشاورزی دارد (جدول ۲). این یافته با یافته‌های بوداک و همکاران (Budak et al., 2005) همخوانی دارد. آنها در بررسی

مطالعه خود نشان دادند دانشجویان کشاورزی مورد مطالعه هیچ تماسی با منابع اطلاعاتی زیست محیطی ندارند، همخوانی دارد.

۲. ویژگی‌های آموزشی دانشجویان مورد مطالعه

در این پژوهش از میان ویژگی‌ها و متغیرهای گوناگون آموزشی به دو متغیر عمده‌ی معدل کل و تعداد واحد درسی گذرانده پرداخته شده است. مقایسه میانگین معدل کل دانشجویان دختر و پسر دانشکده کشاورزی یاسوج حاکی از آن است که اگر چه میانگین معدل دانشجویان دختر ($14/83$) بیش از پسران ($14/53$) است، لیکن این تفاوت از لحاظ آماری معنی‌دار نشده است ($T = 1/23$) و $P = 0/22$. علاوه بر آن از آزمون مقایسه میانگین‌ها برای مقایسه تعداد واحد گذرانده دانشجویان دختر و پسر استفاده شد. یافته‌های جدول ۱ با توجه به آزمون T-test نشان می‌دهد که بین دو گروه دختران و پسران دانشجویان از نظر تعداد واحد گذرانده تفاوت معنی‌داری وجود ندارد ($T = -0/47$ و $P = 0/63$).

۳. نگرش‌های زیست محیطی دانشجویان

همان‌گونه که در بخش روش پژوهش بیان شد، نگرش زیست محیطی دانشجویان به وسیله آزمون پارادایم نوین محیطی (NEP) دانلپ و همکاران (Dunlap et al., 2000) سنجیده شده است. این آزمون حاوی ۱۵ سؤال در قالب مقیاس لیکرت با طیف پنج گزینه‌ای است که هر سه سؤال آن بُعدی خاص از ابعاد پنجگانه‌ی نگرش زیست محیطی را مورد توجه قرار می‌دهد. در این آزمون بالاترین نمره‌ی فرد پاسخگو که نشان از محیط‌گرا (محیط محور) بودن وی دارد ۷۵ و کمترین نمره آزمون که حاکی از انسان‌گرایی (انسان محوری) دانشجو است نمره ۱۵ می‌باشد. بدیهی است این نمرات نشان دهنده‌ی دو سوی یک طیف بوده و افراد با نمرات مختلف در طول این طیف قرار خواهند گرفت.

همان‌گونه که در جدول ۱ مشاهده می‌گردد هر دو گروه دانشجویان کشاورزی پسر (میانگین $10/02$ و انحراف معیار $1/02$) و دختر (میانگین $9/84$ و انحراف معیار $1/23$) در دانشگاه یاسوج از نگرش زیست محیطی متوسطی برخوردار هستند. فزون بر آن، یافته‌های جدول

۴. نگرش زیست محیطی و اثر تعاملی جنسیت و سال دانشگاهی

به منظور پاسخگویی به این پرسش که "تأثیر هم‌زمان سال دانشگاهی و جنسیت بر نگرش‌های زیست محیطی چیست؟" از آزمون تحلیل واریانس دو سویه در قالب طرح 2×2 (جنسیت \times سال دانشگاهی) استفاده شد. به عبارت دیگر تحلیل واریانس دو سویه به مقایسه دختران و پسران دانشجو در گروه‌های سال دانشگاهی و مطالعه اثر تعاملی این متغیرها بر نگرش زیست محیطی می‌پردازد. بنابراین، در این پژوهش دو متغیر جنسیت و سال دانشگاهی به عنوان متغیرهای مستقل و میزان نگرش زیست محیطی به عنوان اندازه و یا متغیر وابسته در نظر گرفته شد. فزون بر آن، در این تحلیل، متغیر جنسیت و سال دانشگاه از نوع گسسته و دارای دو سطح، و نگرش‌های زیست محیطی به صورت یک عدد پیوسته بوده است. همان‌گونه که از یافته‌های جدول ۳ مشخص است، بین جنسیت و سال دانشگاهی تعامل معنی‌داری وجود ندارد. یافته‌های جدول ۳ حکایت از آن دارد که اثر تعاملی سال دانشگاهی و جنسیت بر نگرش‌های زیست محیطی دانشجویان از لحاظ آماری معنی‌دار نبوده و این دو تأثیر هم‌زمان ندارند (جدول ۳).

نگرش‌های زیست محیطی دانشجویان کشاورزی در ترکیه نشان دادند در مجموع، دانشجویان کشاورزی دارای نگرش میانه‌ای به محیط‌زیست هستند.

در این پژوهش، سطح تماس دانشجویان با منابع اطلاعاتی زیست محیطی نیز مورد بررسی و مقایسه گرفت. یافته‌های جدول ۲ با توجه به آزمون آنالیز واریانس یک سویه نشان می‌دهد که بین میانگین تماس چهار گروه دانشجویان دختر و پسر سال اول و چهارم با منابع اطلاعاتی زیست محیطی، تفاوت آماری معنی‌داری وجود دارد ($F = 2/97$ و $P = 0/03$). آزمون تعقیبی LSD نشان داد میانگین تماس با منابع اطلاعاتی زیست محیطی دانشجویان پسر با میانگین تماس دانشجویان دختر متفاوت است. لیکن بین گروه‌های مجزای جنسیتی (دختران و یا پسران) تفاوت معنی‌داری مشاهده نشده است. به عبارت دیگر، دانشجویان پسر (سال اول و چهارم کشاورزی) در مقایسه با دانشجویان دختر (سال اول و چهارم) دارای تماس بیشتری با منابع اطلاعاتی زیست محیطی می‌باشند (جدول ۲). لذا چنین نتیجه‌گیری می‌شود که دانشجویان پسر دانشکده کشاورزی بیش از دانشجویان دختر به منابع اطلاعاتی در رابطه با محیط زیست مانند برنامه‌های تلویزیونی، رادیویی، نشریات، کتب و غیره دسترسی دارند.

جدول ۲- مقایسه ویژگی‌ها و ابعاد نگرش زیست محیطی در دانشجویان کشاورزی با توجه به سال دانشگاهی آنها

ویژگی‌ها	میانگین سال اول		میانگین سال آخر		آماره F	P سطح معنی داری
	دختر	پسر	دختر	پسر		
تماس با منابع اطلاعاتی زیست محیطی [†]	3/37 ^a	4/50 ^{ab}	4/02 ^a	4/62 ^b	2/97	0/03 ^{††}
نگرش زیست محیطی	9/88	9/80	9/00	10/23	0/78	0/50
تعادل	11/33	11/04	11/67	11/72	0/79	0/49
محیط‌گرایی	7/56	7/84	7/48	7/53	0/22	0/88
انسان‌گرایی	9/98	9/60	10/37	11/03	2/35	0/07
بحران محیطی	11/11	11/28	11/43	12/34	1/91	0/12
محدودیت در رشد	9/21 ^b	9/14 ^b	8/20 ^a	8/18 ^a	3/98	0/009 ^{††}

[†] دامنه میانگین‌ها برای تمامی متغیرهای موجود در جدول ۱۵-۰ محاسبه گردیده است.

^{††} سطح معنی داری $P \leq 0/05$ بوده و میانگین‌های دارای حروف مشابه در هر ردیف، تفاوت معنی‌داری با یکدیگر ندارد.

۵. مدل پیش‌بینی کننده نگرش‌های زیست محیطی در دانشجویان کشاورزی

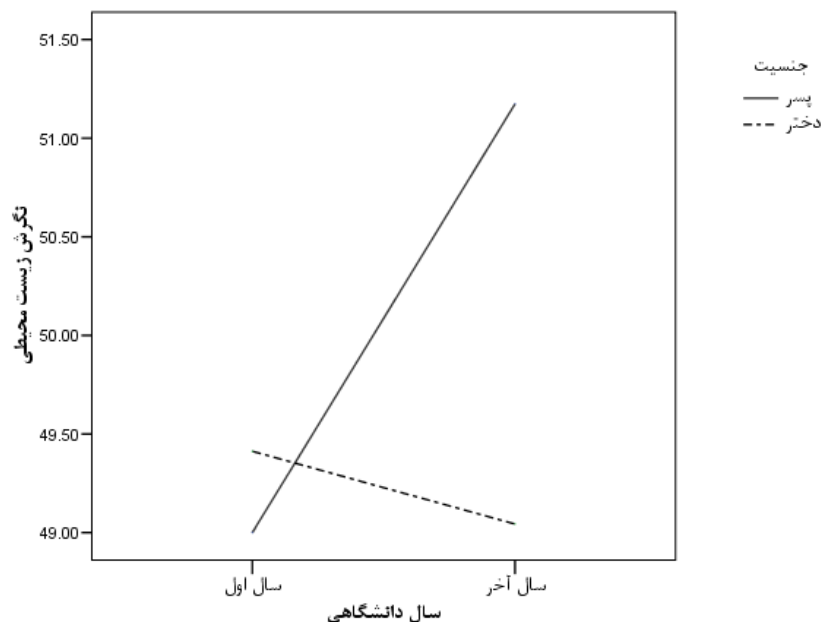
به منظور شناسایی عوامل و سازه‌های پیش‌بینی کننده و مؤثر بر نگرش‌های زیست محیطی دانشجویان کشاورزی در دانشگاه یاسوج از مدل رگرسیون چند متغیره استفاده شد. رگرسیون چند متغیره نشان می‌دهد کدامیک از ویژگی‌های دانشجویان کشاورزی بیشترین تأثیر را در نگرش زیست محیطی آنان دارند. این مدل یکی از مطلوب‌ترین مدل‌هایی است که برای تجزیه و تحلیل و برآورد احتمال یک واقعه مناسب می‌باشد.

این در صورتی است که نمودار ۱ بیانگر شیوه تعامل جنسیت و سال دانشگاهی است. این نمودار نشان می‌دهد اگرچه در سال اول دانشگاه، پسران دانشجوی کشاورزی دارای نگرش زیست محیطی پائین‌تری در مقایسه با دختران بوده‌اند، در سال آخر دانشگاهی این مسأله معکوس شده و دانشجویان پسر دارای نگرش زیست محیطی بالاتری شده‌اند، لیکن این تفاوت از لحاظ آماری معنی‌دار نبوده و این دو تأثیر هم‌زمان نداشته‌اند.

جدول ۳- نتایج تحلیل واریانس دوطرفه اثر تعاملی جنسیت و سال ورود بر نگرش زیست محیطی دانشجویان[†]

منابع تغییرات	درجه آزادی (D.F)	مجموع مربعات (SS.)	میانگین مجموع مربعات (M.S)	آماره F	P سطح معنی‌داری
جنس	۱	۲۴/۰۹	۲۴/۰۹	۰/۶۹	۰/۴۰
سال دانشگاهی	۱	۵/۴۳	۵/۴۳	۰/۱۵	۰/۶۹
تعامل جنسیت × سال دانشگاهی	۱	۵۲/۶۵	۵۲/۶۵	۱/۵۱	۰/۲۲
خطا	۱۵۵	۵۳۸۱/۵۳	۳۴/۷۲	-	-
کل	۱۵۹	۳۹۴۸۰۶	-	-	-

[†] (Adjusted R Squared=۰/۰۰۴) و (R Square=۰/۰۱۵)

شکل ۱- روند تغییرات نگرش‌های زیست محیطی در دانشجویان با توجه به جنسیت آنها

کشاورزی را تبیین نمودند. ضریب همبستگی چندگانه بین متغیرهای مستقل و وابسته ($R=0/43$) می‌باشد (جدول ۴).

به طور کلی معادله‌ی رگرسیون حاصل از این تحلیل یه صورت زیر است:

$$Y = a + bx$$

$$Y = 23/95 + 2/72 X_1 + 9/77 X_2 + 0/07 X_3 - 0/22 X_4 + e$$

معادله (۱)

که در اینجا، جنسیت= X_1 ، سال دانشگاهی= X_2 ، تعداد واحد گذرانده= X_3 ، و رفاه اجتماعی= X_4 می‌باشد. در معادله ۱، متغیرهای مجازی جنسیت، فرزند کشاورز بودن، و سال دانشگاهی با دو سطح صفر و یک و دو متغیر کمی تعداد واحد گذرانده و سطح رفاه اجتماعی خانواده وجود دارند. مطالعات پیشین، یافته اخیر را مورد تأیید قرار می‌دهند (Alsoghair, 1999; Taskin, 2009). السوقیر (Alsoghair, 1999) و تسکین (Taskin, 2009) نیز در مطالعات خود نشان دادند جنسیت، سال‌های دانشگاهی، و رفاه دانشجویان کشاورزی از مهمترین سازه‌های تعیین کننده نگرش زیست محیطی آنان محسوب می‌گردند.

در این مرحله از پژوهش، براساس مدل رگرسیون چند متغیره، متغیرهای سن، جنسیت، سال دانشگاهی، فرزند کشاورز بودن، تعداد واحد گذرانده، سطح رفاه اجتماعی خانواده، درآمد خانوار، و سطح اطلاعات و آگاهی زیست محیطی دانشجو به عنوان سازه‌های مؤثر در تبیین نگرش‌های زیست محیطی آنان وارد مدل گردیدند. معادله رگرسیون با $F=2/52$ در سطح $0/02$ معنی‌دار شد. یافته‌ها حاکی از آن است که اگرچه متغیرهای جنسیت و سال دانشگاهی به تنهایی بر نگرش زیست محیطی دانشجویان تأثیر معناداری نداشته‌اند لیکن در حضور دیگر متغیرها این دو متغیر می‌توانند مؤثر باشند. به گونه‌ای که از این میان متغیر جنسیت با شیب خط رگرسیون ($B=2/72$) و $t=1/93$ در سطح $0/05$ ، متغیر سال دانشگاهی با شیب خط رگرسیون ($B=9/77$) و $t=2/83$ در سطح $0/006$ ، متغیر تعداد واحد گذرانده با شیب خط رگرسیون ($B=0/07$) و $t=1/93$ در سطح $0/05$ ، و متغیر رفاه اجتماعی با شیب خط رگرسیون ($B=-0/22$) و $t=-2/17$ و سطح معنی‌داری $0/03$ در مجموع ۱۹ درصد ($R^2=0/19$) از تغییرات در نگرش‌های زیست محیطی دانشجویان

جدول ۴- نتایج تحلیل رگرسیون اثر ویژگی‌های دانشجویان کشاورزی بر نگرش زیست محیطی آنان

ویژگی‌ها [†]	ضریب B (غیر استاندارد)	ضریب Beta (استاندار شده)	آماره T	P سطح معنی‌داری
سن	0/44	0/17	0/94	0/34
جنسیت [†]	2/72	0/22	1/93	0/05
سال دانشگاهی [†]	9/77	0/83	2/83	0/006
فرزند کشاورز [†]	-0/29	-0/02	-0/20	0/84
تعداد واحد گذرانده	0/07	0/64	1/93	0/05
رفاه اجتماعی	-0/22	-0/25	-2/17	0/03
درآمد خانواده	0/002	0/11	1/02	0/30
تماس با منابع اطلاعاتی زیست محیطی	-2/03	-0/20	-1/82	0/07
مقدار ثابت	23/95	-	2/04	0/04

[†] متغیر مستقل جنسیت، فرزند کشاورز، و سال دانشگاهی سه متغیر مجازی (Dummy variables) با سطوح صفر و یک می‌باشند.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

دانشگاه‌ها می‌توانند و باید نقش اساسی و مهمی را در آماده‌سازی احاد جامعه برای بررسی و تحلیل مباحث و دغدغه‌های زیست محیطی بر عهده گیرند. از این میان، دانشجویان به عنوان رهبران فکری و فرهنگ‌ساز هر جامعه نقش مهمی بر عهده دارند. از طرفی شناسایی و تبیین وضعیت موجود نگرش‌های زیست محیطی دانشجویان و دانش پژوهان رشته‌های کشاورزی، گام نخست در تربیت و آموزش نیروی انسانی متخصص با رویکردی زیست محیطی است.

یافته‌های این پژوهش نشان داد که نگرش زیست محیطی در میان دانشجویان کشاورزی در حد متوسطی است. فزون بر آن، دانشجویان مورد مطالعه استعداد بالایی برای فراگیری آموزش‌های محیط زیست دارند. بنابراین، اگرچه در حال حاضر گذاراندن درس «مبانی کشاورزی پایدار» برای دانشجویان رشته‌های کشاورزی الزامی است لیکن به نظر می‌رسد از بهیمنگی کافی برخوردار نبوده است.

بر همین اساس، پیشنهاد می‌گردد آموزش‌های زیست محیطی در قالب سمینارها، کنفرانس‌ها و ورک‌شاپ‌ها ارائه گردد. همچنین در دانشگاه نیز آموزش‌های زیست محیطی به صورت مدون و قانونی ارائه گردند. برای این منظور پیشنهاد می‌شود درس «کشاورزی و محیط زیست» به ارزش دو واحد نظری در دروس اصلی رشته‌های کشاورزی به صورت الزامی گنجانده شود تا در آن درس دانشجویان با مباحث زیست محیطی در کشاورزی بیشتر آشنا شوند. اگرچه تماس با منابع اطلاعاتی زیست محیطی در ارتقاء آگاهی و دانش زیست محیطی بسیار مهم است لیکن یافته‌های این پژوهش حاکی از تماس کم و ناچیز دانشجویان با منابع اطلاعاتی زیست محیطی است.

از سوی دیگر، مطالعات پیشین نشان داده است رسانه‌های عمومی و انبوهی می‌توانند نقش مهمی در ارتقاء سطح اطلاعات و دانش زیست محیطی افراد و احاد جامعه داشته باشند (Chan, 2002). بنابراین پیشنهاد می‌گردد از طریق برنامه‌های رادیویی و تلویزیونی، برگزاری کارگاه‌های آموزشی و بازدیدهای علمی زمینه تماس با منابع اطلاعاتی زیست محیطی بهبود یابد. همچنین عضویت در

تشکل‌های زیست محیطی در شکل‌دهی نگرش‌های زیست محیطی دانشجویان بسیار مؤثر است. این در حالی است که یافته‌های پژوهش نشان داده است اکثر دانشجویان کشاورزی در هیچ یک از تشکل‌های زیست محیطی استانی و ملی عضویت ندارند. همچنین تحلیل پاسخ‌ها نشان می‌دهد تمایل فراوانی به عضویت نشان داده‌اند. بنابراین پیشنهاد می‌گردد یک تشکل زیست محیطی در دانشکده کشاورزی راه‌اندازی و به عضوگیری بپردازد تا عضویت دانشجویان علاقمند به مسائل زیست محیطی در این تشکل‌ها فراهم گردد. فزون بر آن تشکل‌های زیست محیطی منطقه نظیر جمعیت سبز دنا، حیات سبز گچساران نیز می‌بایست به تبلیغ و عضوگیری در دانشکده کشاورزی بپردازند.

پیشینه نگاشته‌ها حکایت از آن دارد که نگرش به محیط زیست یک موضوع وابسته به جنسیت است. به عبارت دیگر زنان و دختران دارای نگرش مثبت‌تر و مطلوب‌تری به محیط زیست در مقایسه با پسران و مردان هستند. یافته‌های مقایسه‌ای این پژوهش نشان داد اگر چه در برخی از ابعاد نگرش زیست محیطی، دختران وضعیت مناسب‌تری از پسران داشته‌اند، لیکن تفاوت معنی‌داری در نگرش‌های زیست محیطی دانشجویان دختر و پسر وجود ندارد. همچنین یافته‌های مقایسه‌ای پژوهش حاضر نشان داد تفاوت معنی‌داری در نگرش زیست محیطی دانشجویان سال اول و چهارم دانشکده کشاورزی وجود ندارد. بنابراین به نظر می‌رسد آموزش‌های دانشگاهی در دانشکده کشاورزی در راستای تقویت و بهبود نگرش‌های زیست محیطی دانشجویان نیست. این یافته ضرورت ارائه درس «کشاورزی و محیط زیست» برای دانشجویان کشاورزی را که در بالا به آن اشاره شد، دو چندان می‌سازد.

در این پژوهش به منظور شناسایی عوامل و سازه‌های پیش‌بینی کننده و مؤثر بر نگرش‌های زیست محیطی دانشجویان کشاورزی از مدل رگرسیون چند متغیره استفاده شد. یافته‌های تحلیل رگرسیونی نشان داد اگرچه متغیرهای جنسیت و سال دانشگاهی به تنهایی بر نگرش زیست محیطی دانشجویان تأثیر معناداری نداشته‌اند لیکن در حضور دیگر متغیرها این دو متغیر می‌توانند مؤثر

سپاسگزاری

این مقاله بخشی از طرح پژوهشی است که اعتبار مالی و بودجه آن از سوی شورا و معاونت محترم پژوهشی دانشگاه یاسوج تأمین و تصویب گردیده است. از مهندس عبدالحسین سوسنی مدیر محترم آموزش دانشکده و تمامی دانشجویان دانشکده کشاورزی به خاطر حمایت و همکاری در اجرای این پژوهش تشکر و قدردانی می‌شود.

باشند. به طوری که متغیرهای جنسیت، سال دانشگاهی، تعداد واحد گذرانده، و رفاه اجتماعی در مجموع ۱۹ درصد ($R^2 = 0/19$) از تغییرات درنگرش‌های زیست محیطی دانشجویان کشاورزی را تبیین می‌کنند.

منابع مورد استفاده

چمنی، ع.، مخدوم، ف.، جعفری، م.، خراسانی، ن.، و چراغی، م. (۱۳۸۴). ارزیابی آثار توسعه بر محیط زیست استان همدان با کاربرد مدل تخریب. *محیط شناسی*، ۳۱، ۳۷، ۳۵-۴۴.

حجازی، ی.، و مشهدی، م. (۱۳۸۶). تأثیر آموزش عالی کشاورزی بر توسعه عمومی دانش‌آموختگان. *علوم ترویج و آموزش کشاورزی ایران*، ۳، ۱، ۲۷-۴۲.

شهبازی، ا.، و علی‌بیگی، ا. ح. (۱۳۸۵). واکاوی شایستگی‌های دانش‌آموختگان کشاورزی برای ورود به بازار کار در کشاورزی. *علوم ترویج و آموزش کشاورزی ایران*، ۲، ۱، ۱۵-۲۴.

مخدوم، م.، و منصوری، م. (۱۳۷۸). بررسی و شناخت اثرات توسعه بر محیط زیست استان هرمزگان با مدل تخریب. *محیط شناسی*، ۲۳، ۴۹-۵۶.

- Alsoghair, S. M. (1999). The Socio-demographic and Cultural Determinants of Environmental Attitudes Among King Saud University Student in Riyadh, Saudi Arabia. *Malek Saudi Society Journal*, 1, 253-286.
- Budak, D. B., Budak, F., Zaimoglu, Z., Kecec, S., and Yavuz Sucu, M. (2005). Behavior and Attitudes of Students Towards Environmental Issues at Faculty of Agriculture, Turkey. *Journal of Applied Sciences*, 7, 1244-1227.
- Chan, K. W. (2005). Environmental Attitudes and Behavior of Secondary School Student in Hong Kong. *The Environment*, 4, 297-306.
- Chapman, D., and Sharma, K. (2001). Environmental Attitudes and Behavior of Primary and Secondary Students in Asian Cities: An Overview Strategy for Implementing an Eco-schools Program. *The Environmentalist*, 21, 265-271.
- Dunlap, R. E., van Liere, K. D., Mertig, A.G., and Jones, R. E. (2000). Measuring Endorsement of the New Ecological Paradigm: A Revised NEP Scale-Staticly Data Included. *Journal of Social Issue*, 6, 425-442.
- Ip, K.C.W., and Miller, A. J. (1996). Environmental Attitude of Students in Higher Education in Five European Countries. First Intl. Conf. Environ. Eng. Educe. Training, Southampton, UK.
- Kilbert, N.C. (2000). An Analysis of the Correlations Between the Attitudes, Behavior and Knowledge Components of Environmental Literacy in Undergraduate University Student. Thesis of M.Sc. University of Florida, USA.
- Larijani, M., and Yeshodhara, K. (2008). An Empirical Study of Environmental Attitude Among Higher Primary School Teacher of India and Iran. *Journal of Human Ecology*, 3, 195-200.
- Rezaei-Moghaddam, K., Karami, E., and Gibson, J. (2005). Conceptualizing Sustainable Agriculture: Iran as an Illustrative Case. *Journal of Sustainable Agriculture*, 27, 25-56.
- Scheaffer, R. L., Mendenhall, W., and Ott, L. (1996). *Elementary Survey Sampling*. Pacific Grove (CA): Duxbury press.

- Taskin, O. (2009). The Environmental Attitudes of Turkish Senior High School Student in the Context of Post Materialism and the New Environmental Paradigm. *International Journal of Science Education*, 4, 481-502.
- UNCED (1992). Agenda 21. United Nation Conference on Environment and Development. Rio de Janeiro, Brazil. Final, advanced version as adopted by the Plenary on 14 June 1992, chapter 36.
- Veenhoven, R. (2002). Why Social Policy Needs Subjective Indicators. *Social Indicator Research*, 58, 33-45.
- Zmen, D., Etnakaya, A. A., and Nehr, S. (2005). University Students' Attitudes Towards Environmental Problems. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 4, 330-344.